

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

SAVODGA O'RGATISH MASHG'ULOTLARIDA ZAMONAVIY PEDTEKNOLOGIYA BILAN BIRGALIKDA O'YIN HAMDA ERTAKLARDAN FOYDALANISH USULLARI

Amirova Visola Oybek qizi

*O'zbekiston-Finlandiya Pedagogika instituti "
Maktabgacha ta'lim" yo'nalishi 2-bosqich magistranti*

Annotatsiya: *Maqolada Maktabgacha ta'lim tashkiloti tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savodxonlikka o'rgatish mashg'ulotlari davomida qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalar, turli o'yinlar, hamda ertaklardan foydalanish haqida fikrlar bayon qilingan.*

Kalit so'zlar: *savodxonlikka o'rgatish, maktab ta'limiga tayyorlash, zamonaviy pedtexnologiyalar, o'yin turlari, ertaklardan foydalanish.*

МЕТОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИГР И СКАЗОК СОВМЕСТНО С СОВРЕМЕННЫМИ ПЕДТЕХНОЛОГИЯМИ В ОБУЧЕНИИ ГРАМОТЕ

Аннотация: *В статье описаны современные педагогические технологии, различные игры, использование сказок, применяемых при обучении грамоте учащихся подготовительной группы ОДО.*

Ключевые слова: *обучение грамоте, подготовка к школьному обучению, современные педагогические технологии, виды игр, использование сказок.*

METHODS OF USING GAMES AND FAIRY TALES TOGETHER WITH MODERN PEDTECHNOLOGY IN LITERACY TRAINING

Annotation: *The article describes modern pedagogical technologies, various games, and the use of fairy tales used during literacy training for students of the preparatory group of the Preschool Education Organization*

Keywords: *teaching literacy preparing for school education, modern pedtechnologies, types of games, use of fairy tales.*

Uzluksiz ta'lim tizimi bo'g'inlariga e'tibor beradigan bo'lsak, maktabgacha ta'lim tizimi uning dastlabki bo'g'ini bo'lib hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti maktabgacha yoshdagi bolalarni nafaqat ta'lim-tarbiyasi balki jismoniy va ruhiy jihatdan ham sog'lom va yetuk bo'lib shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Tarbiyalanuvchilarga sifatli ta'lim tarbiya berish va savodxonligini

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

shakllantirish bugungi kunda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Savodxonlikni shakllanishi bu har bir shaxning jamiyatda o'z o'rnini topa bilishi uchun dastlabki qadam bo'lib hisoblanadi, sababi bolada savodxonlik shakllangandan so'ng u keyingi bosqichdagi bilimlarni ham qadamba-qadam qiyinchiliksiz o'rganib boradi.

„Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida“ 2020-yil 22-dekabrda Vazirlar mahkamasining 802-sonli qarori bilan ishlab chiqilgan.

Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat standartlari va umumiy o'rta ta'limga qo'yiladigan davlat standartlarida savodxonlikka o'rgatish mashg'ulotlari o'tish belgilab qo'yilgan maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat standartlarida savodxonlikka o'rgatish haftasiga bir marta belgilangan, shu bilan birga nutq o'stirish mashg'ulotlari ham birgalikda olib boriladi va ular o'zaro bog'langan va bir-birini to'ldiradi. Tayyorlov guruhlarida savodga o'rgatish mashg'ulotlarini tashkil qilishda tovush va harflar bilan tanishtirishda ko'proq didaktik o'yinlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. Umumiy o'rta ta'limga qo'yiladigan davlat standartlarida esa savodga o'rgatish darslari sentabrdan dekabr oyigacha olib borilib haftasiga to'rt marta o'tiladi. Maktabgacha ta'limda savodxonlikka o'rgatish metodikasi va boshlang'ich sinflarda savodga o'rgatish metodikasi kitoblarida bolada savodxonlikni shakllantirish bo'yicha o'zaro uzviy bog'liqlik mujassamlashgan. Masalan „Savodga o'rgatish“ tarbiyachi kitobi va boshlang'ich sinflarda „Ona tili o'qitish metodikasi“ kitoblarida savodxonlikka o'rgatish mashg'ulotlari va darslarini tashkil etish bo'yicha tavsiyalar berib o'tilgan. Berilgan metodikalarni o'rganib chiqish va shu asosda mashg'ulot jarayonlari uchun ishlanmalar tayyorlash, mujassam mashg'ulotlarni tashkil etish hozirgi kunda tarbiyachidan yaratuvchanlikni va izlanuvchanlikni talab etadi.

Savodga tayyorlash mashg'ulotlari uchun
didaktik o'yinlar

Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashdagi muhim ishlardan biri, bu bolalar MTTda va oilada bolani savodga tayyorlashdan iboratdir. MTTda bolalarga o'qish va yozishga o'rgatishning boshlang'ich bilimlarini berish, ya'ni bolalarga so'z haqida tushuncha berish, so'slardan gaplar tuzishga o'rgatish, gaplarni so'zlarga ajratish va ular tartibini aytishga, o'zbek tilidagi unli va undosh tovushlarni aytish hamda ularni so'zlarda tahlil qila olishga, o'rgangan harf va tovushlardan bo'g'in yasay olishga, harf elementlarini yozishga va boshqalarga o'rgatish lozim. Bola maktabga borgunga qadar shunday malakalarga ega bo'lishi, uning maktabda muvaffaqiyatli o'qishining garovi hisoblanadi. MTTda, oilada o'qish va yozishga o'rgatish umumrivojlantiruvchi

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

yo'nalishga ega bo'lib, u bolada fikr yuritish qobiliyatining axloqiy-irodaviy, estetik va boshqa shaxsiy sifatlarning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Umuman olganda, ushbu davr bolani maktab ta'limiga tayyorlashning muhim sharti, shuning uchun tarbiyachilar savod o'ragtishga tayyorlash davrini, maqsadini, vazifalarini, mazmuni va metodlarini juda yaxshi bilishlari kerak. Katta guruhlarda nutq bolalar uchun dastlabki o'quv manbai hisoblanadi. Tarbiyachi va ota-ona bolalarni nutqqa haqiqiy til fani sifatida munosabatda bo'lishga hamda bolalarga so'zlarni tovush jihatdan tahlil qilishga o'rgatadi.

Quyida savodga tayyorlash mashg'ulotlari uchun didaktik o'yinlardan namunalar keltiramiz.

«Uchinchisi ortiqcha» o'yini.

Maqsad: Mantiqiy fikrlashga o'rgatish

O'yinning borishi: Tarbiyachi uchta so'z aytadi bolalar esa ortiqchasini topadi. Masalan: olma, anor, sabzi: sabzi so'zi ortiqcha chunki u sabzavot. Qolgan ikkitasi esa meva ekanligini bolalar tushuntirishi kerak.

«Moychechak kimda?» o'yini

Maqsad: harflarni xotirada mustahkamlash.

Kerakli jihozlar: Tarbiyachi oldindan 6-7 moychechak gulini tayyorlab olishi va uning orqasiga katta-katta harflarni yozib qo'yishi kerak.

O'yinning borishi: Tarbiyachi bolalarni doira shaklida turib olishlarini taklif qiladi va bir bolaga moychechak gullaridan birini beradi va sanashni boshlaydi. Bu vaqtda bolalar moychechakni qo'ldan qo'lga o'tkazadi. Sanashni to'xtatadi va gul kimning qo'lida qolgan bo'lsa o'sha bola moychechak ortidagi harfni, qaysi harf ekanligini aytadi va tarbiyachi topshirig'i bilan moychechak ortiga yashringan harf bilan boshlanadigan 4-6 ta so'z aytishi kerak bo'ladi. Masalan: Moychechak ortida «N» harfi yashringan bo'lsa, bola: -non, Narvon, nina, nay, nog'ara kabi so'zlarni aytishi lozim bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti va boshlang'ich sinf o'quvchilarini bir biriga yaqinlashtirish.

Tarbiyachilar boshlang'ich sinfda olib boriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishning mazmunini, o'ziga xos tomonlari bilan tanishadilar. Maktabgacha ta'lim tashkilotining tayyorlov guruhi tarbiyachilari maktabning birinchi sinfida olib borilayotgan darslarni kuzatadilar va dars, ta'limiy faoliyatdan keyin birgalikda yig'ilishib muhokama qiladilar, fikrlar almashinadi, ayrim metodikalar bo'yicha seminarlarda qatnashadilar: ilg'or tajribalar bilan o'rtoqlashadi, tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktabga tayyorlash va birinchi sinfda bolalarga bilim berish bo'yicha pedagogik kengashlarni o'tkazadilar. Maktab bilan maktabgacha ta'lim

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

tashkiloti yil davomida mana shunday aloqa o'ratib borishi natijasida ta'lim tarbiyaviy ishlar yaxshi natija beradi.

Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilari va birinchi sinf o'quvchilari bilan hamkorlikda bayram tadbirlarini tayyorlash ham maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarini maktab hayoti, o'quvchilar bilan yaqinlashtiradi. Tadbirlarga tayyorgarlik ko'rish mobaynida tarbiyalanuvchilar birinchi sinf o'quvchilari bilan muloqotda bo'ladi, yaqindan tanishadi, o'rtoqlashadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari bayramlarda tarbiyalanuvchilar uchun o'z qo'llari bilan sovg'alar tayyorlashadi. tayyorlagan sovg'alarini bolalarga bayram tuhfasini qilib berishadi. Maktabda o'qish jarayoni albatta tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilari uchun birmuncha qiyinchilik to'g'diradi, shu qiyinchiliklarni bartaraf etish maqsadida bolalarni maktab hayoti bilan, o'quvchilar bilan yaqinlashishiga muloqotda bo'lishiga sharoit yaratib berishimiz zarur. Bolalar maktab hayotining o'ziga xos xususiyatlari tanishishlari va kirish darslarini o'tkazish uchun maktab o'qituvchilari bo'lajak birinchi sinf o'quvchilari uchun maktabga kirishdan oldin ma'lum muddat kirish darslarini o'tadilar. Bu o'z navbatida tarbiyalanuvchilarni maktabga tez moslashib ketishini ta'minlaydi.

Maktabgacha yoshdagi tayyorlov guruhi bolalari va boshlang'ich sinflarda ijodiy rivojlanishni shakllantirishda sahna ko'rinishlari, o'yinlar, ijodiy mashqlardan samarali foydalaniladi. Bu jarayonda bolalarning ijodiy faoliyatlari ballar asosida belgilab boriladi:

Ikki echki (O'zbek xalq ertagi).

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, qadim zamonda ikki qaysar echki bo'lgan ekan. Kunlardan bir kuni ikkalasi anhor ustidagi yakkacho'p ko'priki ustida uchrashib qolishibdi. Ikkisidan biri yo'l berishi kerak ekan.

- Yo'l ber! - debdi biri.

- Sen yo'l ber! - debdi ikkinchisi.

- Seni deb yana orqaga qaytamanmi? - debdi birinchisi.

- Bo'lmasa, seni deb men orqaga qaytamanmi? - debdi ikkinchisi. Shunday qilib, ikkalasi achchig'lashib suzishib ketibdi.

Keyin birinchi echki uch qadam, ikkinchi echki uch qadam orqaga qaytib, birdan bir - biriga hamla qilishibdi. Shoxlari shoxlariga tegib, chamoq chaqqandek bo'libdi. „Qars“ etgan ovoz dalani tutibdi. Ikkala qaysar echki yumaloq yostiq bo'lib anhorga ag'darilib ketibdi.

Savollar

I. Ikkala echki nima uchun tortishishdilar?

1. Ular bir - biriga yo'l berishni xohlashmadi.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

2. Ular ko'prik ustidan tezroq o'tishni xohladi.

3. Echkilarning ikkalasi ham manmanligi, qaysarligi, bir - birini hurmat qilmaganliklari uchun tortishishdi.

II. Siz ertakning qanday tugashini xohlardingiz?

1. Menga ertakning shunday tugashi yoqdi.

2. Echkilardan biri orqasiga qaytib ikkinchisiga yo'l bersa ikkalasi ham manziliga omon - eson yetib olishardi. Ular bir -biri bilan yaqin do'st bo'lib qolishardi.

3. Echkilarning ikkalasi ham manzilga borish fikridan qaytishi mumkin edi.

III. Echkilar birgalikda suvg qulab tushishdi, ular endi qanday chora ko'rishlari kerak deb o'ylaysiz ?

1. Ular tortishishdan to'xtab bir - biriga yordam berib, suvdan suzib chiqib olishlari kerak. Shundan so'ng ikkalasi ikki qirg'oqqa o'tib o'z manzillariga ketishi kerak.

2. Tortishishni davom ettirib ikkalasi ham suvda cho'kib nobud bo'lishi mumkin.

3. Ular bir - biriga yordamlashib suvdan chiqib oladi.

Bu savolnomada har bitta savolning javobdagi fikrlarga ball berib boriladi, eng maqbul javobga 2ball qolgan javoblarga esa 1ball beriladi. Eng yuqori ball 6 ball bo'lib, bunda bolani eng yaxshi ijodiy fikrlaydi deyishimiz mumkin, 5ball bo'lsa yaxshi, 4 va 3 ballarda esa fiklashi va ijodkorligi o'rtacha deb hisoblash mumkin. Ushbu metodikadan foydalangan holda tarbiyalanuvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati darajalarini aniqlab olish mumkin. Shu asosda tarbiyachi har bir bolaning fikrlash qobiliyatidan kelib chiqqan holda mashg'ulot jarayonlarini tashkil etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Anna Golubeva, D.Shankar, V.Nazarova, Y.Narolskaya, M.Ismoilova, Li Dong Vuk. "Ilk qadam" Maktabgacha ta'lim muassasalarining davlat o'quv dasturi. Toshkent-2018.-107 b.

2. Grosheva I.V., Say E.F., Mirjalilova S.S., Medvedeva N.I.

"Ilm yo'li" variativ o'quv dasturi.

Toshkent-2019.

3. M.R.Is'hoqova, M.Z. Fayzullaeva, J.R.Kucharov, N.Q.Azizova, N.M. Sultonova.

"Savodxonlikka o'rgatish" Tarbiyachi kitobi.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

Toshkent-2018

4. Sh.Fayzullayev. „Bolalarni maktabga tayyorlash metodikasi“.O'quv qo'llanma. Samarqand-2020.

5. K.Qosimova, S.Matjonov, X.G'ulomova, Sh.Yo'ldasheva, Sh.Sariyev“Ona tili o'qitish metodikasi“. Toshkent „Nosir“ nashriyoti-2009.

6.Asqarova M., Matchonov S. va boshqalar. Kichik yoshdagi bolalar nutqini o'stirish. Toshkent. “O'zbekiston”, 2001 y.

7.Fayzullayeva M., Rustamova M. Maktabgacha yoshdagi bolalarning og'zaki nutqini o'stirish. (Tayyorlov guruhi uchun mashg'ulotlar ishlanmasi) Toshkent. 2009 yil.